

Castanul Breznitsa – Pâinea Pădurii

Автор(и): Растителна защита
Дата: 07.10.2016 Брой: 10/2016

Castanul dulce (Castanea sativa) este originar din Asia. Se găsește în Europa de Sud, Africa de Nord, Caucaz și Asia Mică. Există încă dezbateri cu privire la faptul dacă numele său provine de la orașul tesalian Kastania sau de la vilaietul turcesc Kastamonu de pe coasta Mării Negre din Asia Mică. În Bulgaria formează păduri naturale în partea de sud-vest a țării – pe versanții nordici ai Belasitsa, Slavyanka, Pirin și Ograzhden. Castanul Brezhani este un produs bulgăresc unic care se străduiește să devină o cultură de importanță economică pentru regiune.

Satul Brezhani este situat la poalele nordice ale Pirin și este cunoscut pentru pădurile sale de castani. În 2003, când principala sursă de trai a satului – mina de cărbune brun – a fost închisă, a fost înființată asociația „Oameni și Tradiții”, al cărei obiectiv principal este protejarea zonei de izolare economică și socială și păstrarea

și promovarea binecunoscuților castani comestibili. Chiar înainte de a fi înregistrată oficial, Asociația a început să organizeze în mod regulat „Festivalul Castanului Brezhani”, care are loc în fiecare an în octombrie.

În perioada 21–22 octombrie a acestui an, Festivalul Castanului Brezhani va avea loc din nou, cu un bogat program culinar și muzical. „Sensul acestui festival constă în speranța pe care o aduce oamenilor din mediul rural. Există speranță atunci când pământul Brezhani dă roade. Festivalul este o ocazie de a evidenția potențialul Brezhani, care constă mai presus de toate în natura și oamenii săi”, spune Rumyana Panova, președinta Asociației.

Castanul Brezhani – un produs bulgăresc unic care aspiră la o indicație geografică²

Încă din 2016, asociația „Oameni și Tradiții” a întreprins o serie de pași spre certificarea castanului Brezhani ca produs bulgăresc unic cu indicație geografică de la CE. Dacă se dovedește că un anumit aliment are o semnificație istorică importantă pentru o anumită regiune sau țară, acesta poate obține înregistrare europeană, ceea ce oferă oportunități pentru creșterea exporturilor și atragerea investițiilor și a turiștilor. Asociația locală a fermierilor și producătorilor de castani va continua etapele de certificare până când castanul comestibil din Brezhani își va primi locul bine-meritat printre celelalte produse bulgărești deja recunoscute.

La sfârșitul anului 2015, „Oameni și Tradiții” și primăria satului Brezhani au lansat și o pepinieră cu semințe sănătoase de castan.

În viitor, este prevăzută înființarea unei unități de cercetare și a unui centru regional pentru castani.

Castanii dulci – pâinea pădurii

În proprietățile lor, castanii dulci comestibili seamănă mult mai mult cu cerealele decât cu nucile. Datorită conținutului ridicat de tanin, castanii au un gust astringent și nu se consumă cruzi, dar atunci când sunt fierți sau prăjiți, o parte din amidon se hidrolizează în zaharuri mai simple și devin ușor dulci, cu consistența unei creme de pâine. Este greu de crezut, dar castanii conțin aproape la fel de multă vitamină C ca lămâile și sunt, de asemenea, bogați în vitaminele B2, B1 și A. De aceea sunt un aliment excelent exact în sezonul lor – toamnă târzie și iarnă, când sistemul imunitar uman este slăbit. Conțin și minerale, a căror deficiență ne face să ne simțim obosiți și epuizați – potasiu, fosfor, magneziu, calciu, sodiu, fier, precum și oligoelementele cupru, fluor și siliciu. Un alt avantaj este cantitatea considerabilă de lecitină pe care o conțin, importantă pentru memorie, care protejează împotriva bolilor cardiovasculare, facilitează metabolismul și are un efect anti-stres. Este adevărat că sunt plini de carbohidrați și destul de calorici (248 de calorii la 100 de grame), dar sunt bogați în fibre și, spre deosebire de majoritatea nucilor, sunt săraci în grăsimi.

Castanii dulci se coc la sfârșitul lui septembrie, dar pot fi depozitați luni de zile, ceea ce îi face o alternativă potrivită la alimentele tradiționale din timpul iernii.

Păduri de castan comun (*Castanea sativa*)

Pădurile de foioase din Bulgaria dominate sau codominate de castan comun sunt distribuite în principal pe versanții nordici ai Belasitsa și Slavyanka (deasupra satului Petrovo, pe teren silicos), versanții sudici ai Ograzhden (văile râurilor Gradešnica și Ribniška), Pirin (poalele nordice lângă satul Brezhani și lângă orașul Gotse Delchev) și lanțul Balcanic de Vest – în zona orașului Berkovița.

Pădurile de castan ocupă o suprafață de aproximativ 3.000 ha. Se dezvoltă în intervalul altitudinal de la 300 la 1.150 m (optim 400–700 m deasupra nivelului mării) pe versanți cu pantă variabilă și expoziții predominant umbroase, într-un climat moderat și relativ umed. O parte din păduri se află în zone protejate – Rezervația „Kongura”, Parcul Natural „Belasitsa”, Rezervația „Ali Botush” și în situri protejate ale rețelei ecologice europene Natura 2000. Castanul comun este, de asemenea, inclus în „Cartea Roșie a Bulgariei”. Pădurile de castan comun sunt de origine relictă și găzduiesc multe plante superioare semnificative, cum ar fi *Dactylorhiza incarnata*, *Ilex aquifolium*, *Juniperus excelsa*, *Limodorum abortivum*, *Medicago carstiensis*, *Platanthera chlorantha* etc., precum și specii fungice importante – *Amanita caesarea*, *Boletus luteocupreus*.

Boli ale castanului

Sub influența în principal a factorilor climatici și în absența unui management silvic activ, pădurile de castan se transformă în comunități dominate de fag (*Fagus sylvatica*) și carpen (*Carpinus betulus*), ceea ce se datorează pătrunderii speciilor de foioase tolerante la umbră și dezvoltării proceselor de degradare – uscarea coronamentului, defolierea, uscarea, dezvoltarea hemiparaziților (*Loranthus europaeus*), bolilor (dezvoltarea în masă a *Cryphonectria parasitica* – cauzând cancerul castanului, *Melanconis modonia* – cauzând boala cerneala, etc.).

Potrivit specialiștilor, **cancerul castanului** la castanii comestibili a fost introdus prin materialul de plantare din Asia de Est în anii 1990 și este greu de controlat. Până de curând, boala era considerată un organism de carantină în Bulgaria, dar a fost detectată în regiunile Belasitsa, Petrohan și altele. Acest parazit este tipic pentru castan (*Castanea sativa*).

Primele simptome apar vara, când copacii bolnavi se îngălbenesc, lăstarii tineri se ofilesc și atârnă. Frunzele sunt mai mici și rămân pe ramuri chiar și iarna. Un semn caracteristic al bolii este formarea inițială a petelor ușor umflate, iar mai târziu a cancerilor pe scoarța netedă a ramurilor și tulpinilor afectate. Parazitul provoacă canceri care se măresc rapid, iar partea de deasupra cancerului moare ulterior. Copacii rămân în urmă în creștere, se slăbesc fiziologic și sunt atacați de alte boli și dăunători.

Agentul cauzal este ciuperca ascomicetă *Cryphonectria parasitica*, dar mai bine cunoscută sub numele *Endothia parasitica* (Mur.) A. & A..

Pentru apariția și dezvoltarea ciupercii sunt necesare vreme umedă și leziuni mecanice, deoarece sporii sunt răspândiți în timpul precipitațiilor de către insecte, păsări sau vânt și asigură ușor infecția prin răni de diverse origini (artificiale sau naturale). De o importanță deosebită este slăbirea copacilor datorită fluctuațiilor climatice extreme, poluării, defolierea frunzișului de către factori biotici și abiotici. În condițiile noastre, trebuie remarcate și operațiunile insuficiente de îngrijire în arborete și plantațiile de castan.

Măsuri de combatere

Combaterea mecanică – copacii infectați sunt îndepărtați din arborete și plantații, ciaturile sunt smulse și solul este dezinfectat cu produse de protecție a plantelor. Ramurile infectate sunt tăiate la 15–20 cm sub cancere și arse. Tăieturile sunt acoperite cu un pansament adecvat pentru răni. Unelte folosite pentru tăiere și tundere trebuie dezinfectate cu alcool pur sau formalină.

Combaterea biologică – a fost izolată o tulpină hipovirulentă din ciupercă, care poate fi cultivată în laborator ca cultură pură și utilizată pentru inoculare și suprimarea patogenului în interacțiune cu forma normal virulentă a parazitului. Această metodă de combatere este aplicabilă în livezile de castani pentru producția de nuci (unde cancerele sunt tratate în mod regulat) și în pădurile de castan de scop industrial, în condițiile răspândirii naturale a tulpinii hipovirulente.

Combaterea chimică – când boala apare în pepiniere și plantații tinere, se poate aplica tratament cu fungicide sistemic. Se lucrează la identificarea și introducerea de noi soiuri de castan rezistente la boală.

Boala cerneala a castanului se manifestă prin frunze mai mici și subțierea coronamentelor. Treptat, copacii se usucă de sus în jos. Aceste simptome sunt o consecință a deteriorării sistemului radicular. Pe rădăcini se formează pete clar vizibile, de culoare neagră ca cerneala, cu diametrul de câțiva centimetri. Pete similare apar

și la nivelul gâtului rădăcinii, din care uneori se scurge un exsudat întunecat, de culoarea cernelei. Acest exsudat este considerat a fi o reacție a țesuturilor infectate împotriva bolii.

Boala este cauzată de ciuperci din genul *Phytophthora* – *Phytophthora cambivora* și *Phytophthora cinnamomi* (aceasta din urmă nu a fost raportată pentru Bulgaria). Ciuperca *P. cinnamomi* se dezvoltă în rădăcinile castanului, în timp ce *P. cambivora* – cel mai adesea în jurul gâtului rădăcinii.

Soluțiile umede, grele, slab drenate sunt o condiție prealabilă și favorabilă pentru dezvoltarea bolii. Slăbirea generală a arboretelor și plantațiilor de castan este motivul izbucnirilor epifit